

Hva skjer med pengene i Øvre Eiker?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Øvre Eikers økonomi fant. Kortversjonen: kommunen driver tjenestene nøkternt, men den har gått med underskudd tre år på rad, sparekontoen er i praksis tom, og gjelda er høy.

Tom

sparekonto: på papiret 3,6 % av årsinntekten, men kommunens egne tall viser at den reelle bufferen er brukt opp og vel så det

3 år

på rad med underskudd: kommunen har brukt mer enn den har tjent i 2023, 2024 og 2025 — det bedret seg i 2025, men er fortsatt minus

110 %

kommunens lån er nå større enn en hel årsinntekt — høyt, og renter og avdrag spiser av pengene til tjenestene

Tenk på kommunen som en husholdning: Øvre Eiker er en liten husholdning på rundt 21 000 mennesker. Den lever nøkternt — bruker faktisk mindre på nesten alt enn staten regner med at en kommune som denne trenger. Men de siste tre årene har det gått litt mer ut enn inn hvert år. Sparekontoen, som skal være buffer for dårlige tider, er tømt. Og huslånet er større enn en hel årslønn. Det er **ikke sløsing** som er problemet i Øvre Eiker — det er at det er lite igjen å gå på når noe uventet skjer.

Grunnlaget er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Tallene er fra 2025 — de endelige, reviderte tallene, publisert 15. juni 2026.

Øvre Eiker bruker mindre enn forventet på nesten alt — unntatt én ting

Staten har et regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning — mange eldre gir mer til omsorg, flere barn gir mer til skole og barnehage, og så videre. Når vi måler hva Øvre Eiker faktisk bruker mot dette forventede behovet, blir sammenligningen rettfærdig: vi ser om kommunen ligger over eller under det den «burde». Slik ser bildet ut:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Pleie og omsorg	55 mill. mindre	Drives svært nøkternt — og forskjellen har vokst, ikke krympet
Skole	43 mill. mindre	Under forventet — og lite margin før klassene blir for store
Administrasjon («byråkratiet»)	31 mill. mindre	Påfallende billig for en liten kommune — innsparing er lagt rett på staben
Helsetjenester	9 mill. mindre	Har falt under forventet det siste året
Barnehage	6 mill. mindre	Drives billig
Sosialhjelp m.m.	5 mill. mer	Så vidt over forventet
Barnevern	26 mill. mer	Det klare unntaket — over forventet, og økende (les s. 3)

Myten først: «Øvre Eiker sløser» — nei. Tvert imot driver kommunen de fleste tjenestene *under* det staten mener de trenger. Administrasjonen er til og med påfallende billig, noe som er uvanlig for en liten kommune — vanligvis blir det dyrere per innbygger jo mindre du er. At det er trangt skyldes altså ikke et oppblåst forbruk. Det skyldes at det er for lite igjen på bunnlinja, og at sparekontoen er tom. Det kommer på side 4.

Det er ett område som stikker seg ut over forventet behov: **barnevernet**. Hvorfor det koster mer, ser vi på neste side.

Barnevernet: det ene området hvor regningen vokser

Av alle tjenestene i Øvre Eiker er barnevernet det eneste som bruker tydelig **mer** enn statens behovsregnestykke tilsier — rundt 26 millioner mer i året, og forskjellen har vokst, ikke krympet. Det er verdt å forstå hvorfor, for forklaringen er ganske enkel.

Det dyreste et barnevern gjør, er å sørge for et trygt hjem til barn som av ulike grunner ikke kan bo hjemme. Da må kommunen betale for **fosterhjem eller institusjon** — og det koster mye per barn. I Øvre Eiker er nettopp dette det som har vokst: utgiftene til barn som er plassert utenfor hjemmet steg fra rundt 33 millioner til rundt 46 millioner på ett år. Det er ikke kontorutgifter eller møter — det er reelle kostnader til omsorg for barn i en sårbar situasjon.

- **Kommunen driver dette selv.** Barnevernet i Øvre Eiker er bemannet med egne folk (rundt 30 årsverk), ikke kjøpt inn utenfra eller drevet av en nabokommune. Det høye nivået er altså ekte plasseringskostnader — ikke en regnskapseffekt av hvordan tjenesten er organisert.
- **En stor del er kjøp av plasser.** Av regningen går rundt 17 millioner til å kjøpe fosterhjems- og institusjonsplasser. Det er her pengene løper.

Hvorfor man ikke bare kan «kutte»: Loven gir barn rett til hjelp. Når et barn trenger et nytt hjem, er det ikke noe kommunen kan velge bort for å spare penger — den må stille opp. Derfor kan ikke barnevernet behandles som en post man stryker i budsjettet. Det man kan jobbe med, er å hjelpe flere barn på en god måte tidlig, slik at færre trenger de aller dyreste tiltakene senere. Men det er et langsiktig arbeid, ikke et raskt kutt.

Det ærlige bildet: tre år med minus, tom sparekonto, høy gjeld

-14,5 mill.

underskudd i 2025 — mer ut enn inn for tredje år på rad. Det var likevel bedre enn 2024 (-48 mill.) og 2023 (-27 mill.)

Tom buffer

sparekontoen ser ut som 3,6 % på papiret, men kommunens egne tall viser at den reelle bufferen er oppbrukt — og vel så det

~50 årsverk

kommunen har vedtatt å nedbemanne for å få budsjettet i balanse — rundt 48 mill. kuttes i 2026, og mer årene etter

Dette er kjernen i situasjonen, sagt rett ut. Øvre Eiker har brukt mer enn den har tjent tre år på rad. Det gikk bedre i 2025 enn årene før, men det var fortsatt minus. Når en kommune går i minus over tid, tæres det på sparepengene — og i Øvre Eiker er de nå i praksis brukt opp. På papiret står det 3,6 %, men kommunens eget regnskap viser at den reelle bufferen er negativ. Det betyr at det nesten ikke finnes noe å ta av hvis renta stiger eller en uventet regning dukker opp.

Samtidig er lånet høyt — større enn en hel årsinntekt. Det er ikke farlig i seg selv, men det betyr at renter og avdrag legger beslag på penger som ellers kunne gått til tjenester. For å komme i balanse har kommunen vedtatt å **kutte**, i hovedsak ved å bli færre ansatte — rundt 50 årsverk over noen år. Det er tunge valg, men det er kommunens egen plan for å rette opp økonomien.

Den uutnyttede muligheten: Øvre Eiker er én av bare rundt 32 kommuner i hele landet som *ikke* har eiendomsskatt. Det betyr at kommunen har en inntektsmulighet som de fleste andre allerede bruker, men som Øvre Eiker har latt være å ta i bruk. Å innføre eiendomsskatt ville gitt kommunen mer penger å rutte med — men det er en politisk omstridt sak, og det er uenighet om det er riktig vei å gå. Poenget her er bare å være ærlig om at muligheten finnes.

Sagt enkelt: Øvre Eiker er en liten kommune som lever på marginen. Den sløser ikke — den driver nøkternt — men det er lite igjen på bunnlinja, sparekontoen er tom, og gjelda er høy. Derfor er valgene framover ekte valg: kutte mer i tjenestene, eller ta i bruk en inntektskilde kommunen i dag står utenfor.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt — altså om kommunen går i pluss eller minus. I Øvre Eiker var det *minus* i 2025 (-0,4 %), og det har vært minus tre år på rad. Det anbefales å ligge godt i pluss for å bygge buffer.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger satt til side for dårlige tider eller uventede regninger. I Øvre Eiker står den på 3,6 % av årsinntekten på papiret, men kommunens egne tall viser at den reelle bufferen er brukt opp. Under rundt 4 % begynner det å bli alvor.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». I Øvre Eiker er den 110 % av en årsinntekt — altså større enn alt kommunen tjener på et helt år. Det er høyt, og renter og avdrag spiser av pengene til tjenestene.

Behovskorrigert / forventet behov

Statens regnestykke for hva en kommune *burde* trenge ut fra befolkningen sin — flere eldre gir mer til omsorg, flere barn gir mer til skole. Det er dette som lar oss si «55 mill. under forventet» på en rettferdig måte, i stedet for bare å sammenligne kroner uten å ta hensyn til hvor ulike kommuner er.

ROBEK

Statens liste over kommuner i økonomisk uføre. Havner du der, må Statsforvalteren godkjenne budsjettet og lånene dine. Øvre Eiker er *ikke* på lista per i dag, men har lite buffer å gå på hvis noe går galt — og kommunedirektøren har selv pekt på faren.

Eiendomsskatt

En skatt kommuner kan velge å kreve inn på boliger og eiendom. De aller fleste norske kommuner gjør det. Øvre Eiker er én av bare rundt 32 som lar være — en inntektsmulighet kommunen i dag står utenfor, men som er politisk omstridt.

Endelige tall

2025-tallene er nå de endelige, reviderte tallene fra SSB, publisert 15. juni 2026. Hovedkonklusjonene i dette heftet bygger på dem.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens behovsregnestykke, Øvre Eikers egne årsrapporter og budsjetter, kommunerevisjonens rapporter, statlige tilsyn og offentlige registre. *Presisering: «mindre enn forventet» betyr ikke automatisk at alt er bra — det kan også bety at tilbudet er knapt. Begge tolkninger hører med.*